

Redengevende beschrijving – Berkenwoude: Westeinde 16-18

Monumentnummer: 23/29

FEITELIJKE GEGEVENS

Adres	Westeinde 16 - 18, Berkenwoude
Kadastraal nummer	Berkenwoude B 1505 Berkenwoude B 1846
Naam object	Op 't Eilandje en Op 't Akkertje
Complexonderdelen	N.v.t.
Oorspronkelijke functie	Dubbel woonhuis
Opdrachtgever	[REDACTED]
Architect/aannemer	P. de Bruijn
Datering / Bouwjaar	1933

(CULTUUR)HISTORISCHE ACHTERGROND

Dorpsbebouwing

De dorpsbebouwing bestond van oorsprong uit woonhuizen voor notabelen, zoals burgemeesters, notarissen en rijke handelaren, arbeiders en winkeliers/ambachtslieden. Naarmate de 19e eeuw verstreek, kwam er steeds meer ruimte voor burgermanswoningen. De eigenaren hadden geen winkel meer aan huis, maar werkten in een kantoor (bij een fabriek, notaris, e.d.) of rentenierden. Hierdoor ontstaat een nieuw type dorpsbebouwing, die vaak eenvoudig is van opzet en voorzichtig de laatste mode volgt qua bouwstijl. De bouw van dubbele villa's in opdracht van particulieren kwam in deze periode vaak voor. In veel gevallen waren de opdrachtgevers familie of andere verwanten, zoals vrienden of

zakenpartners.

De dubbele villa is een voorbeeld van een tijdsgebonden typologie, die gevormd werd door de tijdsgeest. De villa's zijn een uiting van de sociaal-economische ontwikkeling van de gemeente Krimpenerwaard en de kern Berkenwoude aan het begin van de 20e eeuw.

STEDENBOUWKUNDIGE,
LANDSCHAPPELIJKE SITUATIE

Ruimtelijke ontwikkeling Berkenwoude

Het dorp heeft een lineaire hoofdstructuur. Deze is het gevolg van de ontginningen van het gebied, die vanaf de 13e /14e eeuw vanuit het Oosten en Westeinde werden uitgezet. Na het ontstaan van een nederzetting aan het begin van de 14e eeuw werd ook een kerk opgericht. Rondom het knooppunt Dorpsstraat / Oosteinde / Westeinde ontstond een dorpskern die naast boerderijen ook ambachtslieden en middenstanders huisvesten. De richting van de kavelstroken die werden uitgezet, werd bepaald door de al bestaande ontginningen in het gebied. Hierdoor staan de kavels niet precies haaks op de ontginningsas en de boerderijen, die op de koppen van de percelen staat, ook niet. De ontginningsassen werden aan beide zijden bebouwd en waren voorzien van wegsloten. De boerderijen langs het Oosteinde en Westeinde zijn daardoor alleen met bruggen of dammen te bereiken.

Tot aan 1945 was er alleen inbreiding en uitbreiding van het dorp langs de bebouwingslinten. Pas na 1945 groeide het dorp op kleine schaal door de aanleg van enkele nieuwbouwwijkjes.

Ruimtelijke opbouw perceel

De woningen zijn gelegen aan de noordzijde van het Westeinde. Het dubbelpand is onderdeel van een perceelsgewijs ontwikkelde gevelwand met een grote diversiteit aan bebouwing. Direct achter de dubbele villa is in het laatste kwart van de 20e eeuw een woonwijk aangelegd. Daarvoor stond de woning in het verder ongerepte polderlandschap. De dubbele villa behoort tot de vroeg 20e-eeuwse uitbreiding van de dorpskern. De namen verwijzen waarschijnlijk naar de oorspronkelijke situatie ter plaatse, waarbij de bouwgrond op een akker en een door water omsloten perceel werd gebouwd. De woningen zijn een onderdeel van de lineaire dorpsstructuur langs het Westeinde, maar markeren de historische ruimtelijke ontwikkeling van de dorpskern en zijn daardoor een beeldbepalend element in de noordelijke gevelwand van de verdichte dorpsstructuur. Het pand draagt daardoor tevens bij aan de afleesbaarheid van de ruimtelijke ontwikkeling van de dorpskern.

ARCHITECTUURHISTORISCHE
WAARDE

De panden Westeinde 16-18 zijn gaaf bewaarde voorbeelden van een twee-onder-één-kapwoning, waarvan de woningen in elkaars spiegelbeeld zijn gebouwd. Ondanks enige wijzigingen die aan de verschillende woningen zijn aangebracht is de oorspronkelijke samenhang nog duidelijk afleesbaar.

De panden zijn daarnaast voorbeelden van tijdsgebonden baksteenarchitectuur in de zakelijk expressionistische bouwstijl. Dit is een orthogonale variant van het expressionisme, die met name populair was tussen 1925-1930. De stijl komt in deze woningen tot uiting in de

massaopbouw (de rechthoekige erkers, de expressieve dubbele dakloggia en teruggelegen entreepartijen met dakoverstek) en in de architectonische vormgeving (het horizontale accent van de forse betonnen latei, de in de architectuur geïntegreerde entreemuurtjes en bloembakken en de driehoekige bakstenen pijler tussen de erkers). Daarnaast vertonen de woningen ook expressionistische kenmerken (afgeronde blauw geglazuurde tegels en hoekvensters) met invloeden van het traditionalisme (zeer hoge kappen met pannen, gedecoreerde onderslagbalk bij de entreepartijen in de zijgevels en glas-in-lood ramen).

BESCHRIJVING

De onderhavige dubbele (twee-onder-één-kap) villa heeft een samengestelde plattegrond en meerdere daken. De hoofdmassa van bestaat uit één bouwlaag met zolder onder een hoog zadeldak. Dit dak is gedekt met oranje Verbeterde Hollandse Pannen en de nok ligt evenwijdig aan de straat. In het voorste dakschild zijn twee oorspronkelijke dakkapellen / loggia's met dakoverstek en scheidingsmuur tussen beide. Aan weerszijde van dit hoofdvolume zijn twee lagere entreevolumes geplaatst, die eveneens bestaan uit één bouwlaag met een zadeldak dat gedekt is met dezelfde pannen, maar dat een lagere nokhoogte heeft. Oorspronkelijk waren daar tegenaan weer kleine dwarsgeplaatste volumes met zadeldak geplaatst, maar deze zijn rond 1980 vervangen door de huidige (garage)uitbreidingen met plat dak.

De gevels zijn gemetseld in bruinrode bakstenen in halfsteensverband. De twee-onder-een-kap woningen zijn symmetrisch ten opzichte van elkaar. Beide woningen bezitten een erker met groot venster onder een forse betonnen latei die doorloopt van de ene woning naar de andere. Boven de grote erkervensters zijn glas-in-lood bovenlichten aanwezig. Op de hoeken van de erkers zijn in hoekvensters aanwezig. Een aantal van de ramen is vervangen.

De entrees liggen in de lagere, terugliggende zijvolumes aan weerszijden van het hoofdvolume. De deuren zijn van hout, bestaan uit verticale delen gevat in een raamwerk en hebben een klein venster. Naast de deur is hoog een klein venstertje geplaatst.

Rondom de entreepartij zijn muurtjes met kleine bloembak gemetseld als onderdeel van de architectuur.

Het overstekende dak boven de entreepartij wordt opgevangen door een forse console/onderslagbalk in de zijgevel. Deze is vormgegeven met een ronde beëindiging. In de zijgevel is op de zolderverdieping een smal hoog venster met glas-in-lood raam geplaatst.

Hoeken van de erkerpartij in de voorgevel zijn voorzien van afgeronde blauw geglazuurde tegels. De bakstenen muur tussen de twee erkers is decoratief vormgegeven als driehoekige pijler.

WAARDENSTELLING

De dubbele villa aan het Westeinde 16 - 18 te Berkenwoude is van:

Cultuurhistorische waarde:

- Als uiting van de sociaaleconomische ontwikkeling van de

gemeente Krimpenerwaard en de kern Berkenwoude aan het begin van de 20e eeuw.

Stedenbouwkundige / landschappelijke waarde:

- Ter visualisatie van de historische ruimtelijke ontwikkeling van de dorpskern Berkenwoude
- Als beeldbepalend historisch element in de noordelijke gevel van het Westeinde.

Architectuurhistorische waarde:

- Als voorbeeld van een twee-onder-één-kapwoning, waarvan de woningen in elkaars spiegelbeeld zijn gebouwd met nog herkenbare architectonische samenhang.
- Vanwege de tijdsgebonden baksteenarchitectuur herkenbare jaren '30 architectuur in zakelijk expressionistische bouwstijl (deze uit zich in de rechthoekige erkers, de dubbele daklogia en teruggelegen entreepartijen met dakoverstek, de betonnen latei, de geïntegreerde entreemuurtjes en bloembakken en de driehoekige bakstenen pijler) met enkele kenmerken van het traditionalisme (zeer hoge kappen met pannen).
- Vanwege details in de stijl van het expressionisme met invloeden van het traditionalisme.

Waarde vanwege de Gaafheid:

- Van de massa-opbouw van beide bouwblokken.
- Van de expressionistische baksteenornamentiek.
- Vanwege de detaillering.

Zeldzaamheidswaarde:

- Als voorbeeld van een dubbele villa in tijdsgebonden architectuur met gebruik van expressionistische ornamentiek.

IDENTITEIT
KRIMPENERWAARD

De dubbele villa aan het Westeinde 16 - 18 draagt bij aan de ruimtelijke identiteit van de gemeente Krimpenerwaard vanwege:

1. De bijdrage aan de afleesbaarheid van de ruimtelijke ontwikkeling.
2. De esthetische kwaliteit van het ontwerp.

BESCHERMING

De volgende onderdelen vallen onder de bescherming:
Exterieur, bouwkundige structuur en waardevolle interieuronderdelen (met uitzondering van recent(e) sanitair, keuken(s) en badkamer(s)).

De uitbreidingen uit de jaren '80 aan weerszijden van de dubbele villa vallen buiten de bescherming.

BRONNEN

- Enderink, S. (2016), *Het Krimpenerwaardboek*, Zwolle
- Groningen, C.L. van (1996), *De Krimpenerwaard*, Zwolle
- Hofkens, M., Ingen, M. Van, e.a. (1991), *Jongere bouwkunst en stedenbouw 1800 – 1945*. Monumenten inventarisatieproject
- Hoven, F. Van den (2002), *Op ontdekkingstocht door*

Krimpenerwaard en Lopikerwaard. Topografisch, cultuurhistorisch en recreatief handboek voor streekbewoners en toeristen.

- Janse, C.(2009), *Berkenwoude in oude ansichten, deel 1.*
- Knoester, J.J. (2002), *Kernachtig Krimpenerwaard, 100 jaar plaatselijke geschiedenis.*
- Kroon, M. (2000), *Krimpenerwaardig, de geschiedenis van de Krimpenerwaard in woord en beeld.*
- Povée, H. (2004), *Tien eeuwen tussen Lek en IJssel: geschiedenis van de Lopikerwaard en de Krimpenerwaard.*
- Stenvert, R. e.a. (2004), *Monumenten in Nederland, deel Zuid-Holland.*
- Stichting Krimpenerwaard, *Monumenten in de Krimpenerwaard: in Haastrecht, Stolwijk, Vlist, Schoonhoven, Ammerstol, Bergambacht, Berkenwoude, Lekkerkerk, Krimpen aan de Lek, Krimpen aan den IJssel, Ouderkerk aan den IJssel, Gouderak: cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en objecten in beeld.*
- Ven, G.P. van de (2004), *Mensen in een waard vol wind en water: geschiedenis van de Waterhuishouding in de Krimpenerwaard.*
- Topotijdreis.nl
- Beeldbank RCE, kadastrale minuut Berkenwoude
- Streekarchief Midden-Holland (bouwvergunningen)